

Sbírka praktických příkladů z práva životního prostředí

MILAN DAMOHORSKÝ
A KOLEKTIV

2., aktualizované vydání

Wolters Kluwer
Česká republika

SBÍRKA PRAKTICKÝCH PŘÍKLADŮ Z PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Sbírka praktických příkladů z práva životního prostředí

prof. JUDr. MILAN DAMOHORSKÝ, DrSc.

doc. JUDr. JAROSLAV DROBNÍK, CSc.

JUDr. MARTINA FRANKOVÁ, Ph.D.

JUDr. MICHAL SOBOTKA, Ph.D.

JUDr. VOJTĚCH STEJSKAL, Ph.D.

JUDr. KAROLINA ŽÁKOVSKÁ, Ph.D.

2., aktualizované vydání

Wolters Kluwer

Česká republika

Vzor citace: Damohorský, M., et al. *Sbírka praktických příkladů z práva životního prostředí*. 2., aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 228.

Jednotlivé části zpracovali:

prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Kapitoly I., II. a V., slovníček pojmů a celková redakce díla

doc. JUDr. Jaroslav Drobník, CSc.

Kapitoly IX. a X.

JUDr. Martina Franková, Ph.D.

Kapitoly IV. a VI. (územní plánování)

JUDr. Michal Sobotka, Ph.D.

Kapitoly III., VI. (EIA, IPPC), VIII., XIII.

JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Kapitoly XI. a XII.

JUDr. Karolina Žáková, Ph.D.

Kapitoly VII. a XIV.

© prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc., doc. JUDr. Jaroslav Drobník, CSc., JUDr. Martina Franková, Ph.D., JUDr. Michal Sobotka, Ph.D., JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D., JUDr. Karolina Žáková, Ph.D., 2010

ISBN 978-80-7357-593-9

OBSAH

Předmluva ke 2. vydání	7
Zkratky	9
PRAKTICKÉ PŘÍKLADY	11
I. Principy, pojmy a východiska práva životního prostředí ..	11
II. Orgány ochrany životního prostředí a jejich kompetence	17
III. Právo na informace o životním prostředí	22
IV. Účast veřejnosti na ochraně životního prostředí	27
V. Právní odpovědnost na úseku ochrany životního prostředí	38
VI. Průřezové nástroje ochrany životního prostředí	49
VII. Ochrana ovzduší	72
VIII. Ochrana vod	82
IX. Ochrana půdy	92
X. Ochrana lesa	105
XI. Ochrana přírody a krajiny	114
XII. Ochrana rostlin a živočichů	132
XIII. Nakládání s odpady a obaly	146
XIV. Ochrana před ostatními zdroji ohrožování životního prostředí (záření, hluk a vibrace, GMO, chemické látky a přípravky, havárie, živelní pohromy)	160
POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA A OSTATNÍ PRAMENY	171
SLOVNÍČEK ZÁKLADNÍCH POJMŮ Z OBLASTI PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	175
POUŽITÉ ZKRATKY	224

PREDMLUVA KE 2. VYDÁNÍ

Vážení čtenáři,

dostává se vám touto cestou do rukou již druhé vydání praktické cvičebnice z oblasti práva životního prostředí. Jako její spoluautoři, tentokrát již v mírně rozšířeném (o dvě dámy) autorském kolektivu, jsme se na vyhrazeném prostoru pokusili ve čtrnácti kapitolách a několika desítkách praktických příkladů přiblížit čtenářům základy problematiky ochrany životního prostředí v českém, resp. dnes již i v mezinárodním a unijním právu. Dodrželi jsme klasické dělení práva životního prostředí na obecnou a zvláštní část a dále vnitřní členění zvláštní části, které je dnes obvyklé ve většině českých právnických učebnic.

První část každé kapitoly představuje sada tzv. kontrolních otázek, které mají navodit potřebu pracovat s příslušným stěžejním zákonem a odpovědět si na jeho základní otázky. Dále jsou uvedeny nejvýznamnější mezinárodní, unijní a české právní předpisy, a to mnohdy i na podzákonné úrovni. Poté již následují konkrétní příklady, které jsme namnoze čerpali z právní praxe. Někdy však jsme obsah případu poněkud upravili, namnoze zjednodušili. Podobnost s jakýmkoliv osobami fyzickými či právnickými, jakož i se státními orgány a jejich přístupem k věci či konkrétními proběhnuvšími či probíhajícími kauzami je čistě náhodná. Jména a názvy jsou smyšlené. Ke každému případu je dále opět připravena sada konkrétních individuálních otázek, která má napomoci k procvičení konkrétních ustanovení platných zákonů a k pochopení zvláštnosti daného případu. K doplnění jsme ještě dle možností u některých kapitol uvedli i vybranou judikaturu (českou, popř. Soudního dvora EU), u všech kapitol pak konečně následují i doporučené prameny odborné literatury. Společná základní literatura je v závěru celé publikace. Na závěr každého příkladu je pak také ponechán volný prostor pro vlastní poznámky studenta.

Jako nový prvek jsme pro lepší jazykové pochopení celé problematiky na závěr zpracovali stručný slovníček základních pojmů a definic z oblasti práva životního prostředí tak, jak se v současné době vyskytují v českém platném právu. Vybrány jsou jen nejdůležitější pojmy a jde o jejich určité zjednodušení a zpřehlednění učiněné autory.

Učební pomůcka je určena primárně studentům magisterského studijního programu českých právnických fakult, využijí ji však jistě i studenti doktorského studijního programu či absolventi připravující se na rigorózní zkoušky z oboru práva životního prostředí, jakož i studenti a učitelé dalších fakult a vysokých škol právem se zabývajících. Uplatnění konečně zajisté najde i ve veřejné správě, zejména u nových úředníků na environmentálním úseku, ale i u členů ekologických nevládních organizací, tedy u všech osob, které se právem životního prostředí aktivně prakticky zabývají.

Publikace je psána v nejaktuálnější možné podobě a vychází z právního stavu ke dni 1. října 2010. Část příkladů již byla prakticky v rámci prvního vydání (ještě v nakladatelství ASPI Publishing, Praha 2004) odzkoušena v seminární výuce práva životního prostředí na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Pro přípravu příkladů bylo čerpáno zejména z praxe rozkladových komisí ministrů životního prostředí a zemědělství, jichž jsou někteří autoři členy, ale i z judikatury soudů. Některé inspirace jsou však i čerpány se sdělovacích prostředků a jiných otevřených zdrojů. Autoři cvičebnice budou všem jejím uživatelům vděční za připomínky a podněty, které lze zaslat nejlépe emailovou zprávou (damohors@prf.cuni.cz).

Poděkovat je třeba všem osobám, které nám při přípravě cvičebnice pomáhaly. Na prvním místě jde o pracovníky nakladatelství Wolters Kluwer ČR v Praze na čele s paní šéfredaktorkou PhDr. Marií Novotnou. Na zpracování některých příkladů, pramenů a pojmů i na korekturách některých částí publikace měli svůj podíl i další kolegové z Katedry práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze – jmenovitě JUDr. Tereza Snopková, PhD. a Mgr. Petr Flášar, kterým za vykonanou práci náleží též náš dík a uznání.

V Praze dne 1. října 2010

Za autorský kolektiv
prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

ZKRATKY

ČBÚ	Český báňský úřad
ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
MDS	Ministerstvo dopravy a spojů
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZdr	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
SÚJB	Státní úřad pro jadernou bezpečnost
ÚPD	územně plánovací dokumentace
ZPF	zemědělský půdní fond

Principy, pojmy a východiska práva životního prostředí

Kontrolní otázky:

1. Co obsahuje pojem životního prostředí? Kde a jak je definován?
2. Co je úkolem práva v ochraně životního prostředí?
3. Které jsou základní principy práva životního prostředí a k čemu slouží?
4. Co představuje ústavní právo na „příznivé životní prostředí“? Jak vykládat pojem příznivosti?
5. Jsou nějaké meze výkonu vlastnického práva ve vztahu k ochraně životního prostředí, pokud ano, kde a jak jsou zakotveny?
6. Které součásti či složky životního prostředí jsou či mohou být věcmi v právním slova smyslu? Jaké to má právní souvislosti?
7. Které části životního prostředí nejsou, resp. nemohou být předmětem práva vlastnického?
8. Ve kterých právních předpisech a jak se projevuje zásada odpovědnosti státu za ochranu životního prostředí?
9. Ve kterých právních předpisech a jak se projevuje zásada odpovědnosti původce?
10. Které zásady ochrany životního prostředí představují anglické zkratky BAT a PPP?
11. Jaké jsou hlavní role, které by měl hrát zákon o životním prostředí?
12. Které jsou hlavní nástroje ochrany životního prostředí? Jak se kategorizují? Uveď příklady.
13. Co představuje ohrožování, poškozování a znečišťování životního prostředí? Jaké jsou jejich vzájemné vztahy a kde a jak jsou tyto pojmy definovány?

Právní předpis:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- ústavní zákon č. 110/1998, o bezpečnosti České republiky
- zákon č. 17/1992, o životním prostředí

Občanské sdružení WX napadlo stížností rozsudek Krajského soudu v YZ, vydaného roku 1997, kterým bylo rozhodnuto ve věci přezkoumání rozhodnutí správních úřadů podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Namítá, že tímto rozsudkem došlo k porušení jeho ústavně zaručeného práva na příznivé životní prostředí a na informace o životním prostředí. Stěžovatel v podání dovodil, že je „noselem subjektivního práva formulovaného v čl. 35 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod, které každému přiznává právo na příznivé životní prostředí a na úplné a pravdivé informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů“.

Soudce zpravodaj nejprve podle § 43 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, zkoumal, zda je stěžovatel aktivně legitimován k podání ústavní stížnosti. Podle ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb. je ústavní stížnost oprávněna podat fyzická nebo právnická osoba podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy, jestliže tvrdí, že pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byla účastníkem, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno její základní právo nebo svoboda zaručené ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou podle čl. 10 Ústavy.

V daném případě je předkladatelem ústavní stížnosti právnická osoba, občanské sdružení WX. Ústavní soud již v jednom ze svých prvních nálezů – i v souladu s citovaným ustanovením zákona č. 182/1993 Sb. – připustil, že lze dovodit poskytování ochrany i právnickým osobám, pokud jde o základní práva a svobody (P1. ÚS 15/93 – nález z 19. 1. 1994 – Sbírka nálezů a usnesení ÚS, svazek 1, č. 3). Nicméně na rozdíl od osoby fyzické se právnická osoba může domáhat ochrany jen takových práv chráněných Listinou, která odpovídají jejímu právnímu postavení, resp. pokud jsou svou povahou pro ni použitelná.

Článek 35 Listiny zakotvující právo na příznivé životní prostředí a včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů na právnické osoby vztahovat nelze. Je zřejmé, že práva vztahující se k životnímu prostředí přísluší pouze osobám fyzickým, jelikož se jedná o biologické organismy, které – na rozdíl od právnických osob – podléhají eventuálním negativním vlivům životního prostředí. Tomu ostatně odpovídá i charakteristika životního prostředí, jak ji provedl zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. V ustanovení § 2 tento zákon životním prostředím chápe „... vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.“

Otázky k příkladu

- ## Poznámky

[illegible]

Příklad č. 3

Statutární město O. zastoupené advokátní kanceláří podalo žalobu proti České republice (vláda ČR, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo dopravy) na ochranu před nezákonným zásahem. Navrhuje, aby soud žalovanému zakázal pokračovat v porušování práva žalobce na příznivé životní prostředí, a současně se žalovanému přikazuje, aby přijal a realizoval konkrétní opatření vedoucí k dodržování stanovených imisních a emisních limitů látek znečišťujících ovzduší a k efektivnímu a trvalému snížení znečištění ovzduší v územní působnosti žalobce.

Statutární město O. jako důkazy mimo jiné navrhuje celou řadu vědeckých a odborných studií a zpráv z oblasti zdravotnictví, hygieny, meteorologie a životního prostředí a ukazuje na nich, že právo na příznivé životní prostředí (čl. 35 odst. 1 Listiny) je porušováno a příslušné limity, resp. standardy, jsou výrazně překračovány, a to jak z oblasti předpisů práva českého, tak i unijního.

Otázky k příkladu

1. Zhodnoť šance statutárního města O. na úspěch v soudním řízení.
2. Rozeber věc pro případ, že by tutéž žalobu podal primátor statutárního města O. jako soukromá fyzická osoba.
3. Jakými jinými než soudnímu postupy se lze domáhat práva na příznivé životní prostředí?
4. Které předpisy mezinárodního a unijního práva platí v ČR přímo? Jaké to má právní a věcné důsledky a souvislosti?

Poznámky:

Výběr z české judikatury:

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 15/96, publikováno ve Sbírce zákonů č. 280/1996 Sb.:

Životní prostředí jako veřejný statek.

Nález ÚS sp. zn. III. ÚS 70/97 [Sb. n. u. US Svazek č. 8 Nález č. 96]: Subjektivní právo na příznivé životní prostředí.

Usnesení ÚS sp. zn. I. ÚS 282/97: Právo vztahující se k životnímu prostředí přísluší pouze osobám fyzickým.

Nález č. ÚS II. ÚS 482/02: Životní prostředí a vlastnictví.

Doporučená literatura:

DAMOHORSKÝ, M., et al. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010.

KLÍMA, K., et al. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009.

PEKÁREK, M., JANČÁŘOVÁ, I. *Právo životního prostředí*. I. díl. Brno : PF MU, 2009.

Orgány ochrany životního prostředí a jejich kompetence

Kontrolní otázky:

1. Jak lze dělit orgány veřejné správy působící v ochraně životního prostředí?
2. Která ministerstva a ostatní ústřední orgány státní správy působí na úseku ochrany životního prostředí a jaké jsou jejich kompetence? Ve kterém zákoně je to upraveno?
3. Jaké je postavení České inspekce životního prostředí, kdy a jakým aktem byla zřízena? Jaké má ČIŽP hlavní kompetence a pravomoci a co je jejím posláním?
4. Jakou působnost a dle kterých právních předpisů mají na úseku ochrany životního prostředí obce?
5. Jaká je role krajského úřadu v ochraně životního prostředí?
6. Jaké je postavení hygienika v ochraně životního prostředí?
7. Jakou roli hrají správy národních parků a správy chráněných krajinných oblastí, ve kterém zákoně jsou zakotveny jejich pravomoci?
8. Co to jsou tzv. veřejné strážce? Jaké existují a jakou roli hrají při ochraně životního prostředí?

Právní předpisy:

- zákon ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (aktuální znění)
- zákon ČNR č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa
- zákon ČNR č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky
- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
- zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů

Příklad č. 2

Invalidní důchodce C. D., který vlastní chatu ve třetí zóně Národního parku Šumava, se chtěl stát současně stráží přírody, lesní a mysliveckou stráží, a to pro celé území NP Šumava. Panu C. D. je 35 let, byl v minulosti odsouzen pro nedbalostní trestný čin k podmíněnému trestu odnětí svobody, má středoškolské vzdělání ukončené maturitou. Požádal písemně Správu NP Šumava, aby jej ustavila do příslušných stráží. Ve svém podání však nic nedoložil a nedostavil se ani k následnému odbornému přezkoušení. Po třech měsících si stěžoval dopisem ministru životního prostředí, a to na skutečnost, že ještě nedostal průkaz a odznak, a nebyl tudíž do výše uvedených stráží ustaven.

Otázky k příkladu

- 1. Jaké podmínky musí občan splňovat, aby mohl být ustaven některou z veřejných stráží? Ve kterých právních předpisech jsou tyto podmínky stanoveny?**
- 2. Zhodnoť předpoklady pana C. D. pro ustavení do funkce strážce přírody, popř. ostatních stráží.**
- 3. Jaké pravomoci má stráž přírody? Liší se nějak pravomoci jednotlivých stráží?**
- 4. Jaké právní postavení mají osoby při výkonu funkce veřejné strážce?**
- 5. Jak je řešena otázka odpovědnosti za škodu způsobenou stráží a stráží?**
- 6. Které orgány a v jakém řízení jsou oprávněny ustavovat osoby do jednotlivých stráží?**

Poznámky:

Příklad č. 3

Česká inspekce životního prostředí udělila v roce 2009 společnosti Building Developers, a. s., pokutu za to, že bez povolení pokácela 148 borovic černých na svých pozemcích na pokraji statutárního města B., a to za účelem uvolnění plochy pro výstavbu bytových jednotek v dané lokalitě. Všechny pokácené borovice byly do obvodu v tzv. prsní výši (130 cm nad zemí) 80 cm. Společnosti neměla pro pokácení dřevin žádné povolení či jiné rozhodnutí ani kácení nikomu nenahlásila.

Po uložení pokuty se a. s. Building Developers proti rozhodnutí ČIŽP odvolala k Ministerstvu životního prostředí. Jeho příslušný územní odbor rozhodl tak, že rozhodnutí zrušil a řízení zastavil, a to se zdůvodněním, že v mezidobí bylo příslušné ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny novelizováno tak, že nově ani právnické osoby nemusí ke kácení stromů s vymezenou charakteristikou (obvod kmene do 80 cm) mít žádné povolení. Trestnost činu tedy mezitím zanikla, resp. takové jednání již nově není trestné.

Proti rozhodnutí MŽP podala ředitelka ČIŽP podnět k jeho přezkoumání přímo ministrovi životního prostředí, a to se základní argumentací, že vyhláška stanovující obvod kmene vyšla dávno před novelizací (již v roce 1992) a zjevně se vztahovala jen na fyzické osoby, a že tudíž nelze vymezenou charakteristiku přičítat i právnickým osobám.

Otázky k příkladu

- 1. Jaké je právní postavení a vzájemné vztahy mezi MŽP a ČIŽP?**
- 2. Má ČIŽP právo podávat podněty, pokud má dojem, že její rozhodnutí je správné? O čem může svědčit popsaná situace?**
- 3. Jak asi MŽP o podnětu rozhodlo?**
- 4. Srovnej právní úpravu postavení ČIŽP s ostatními inspekcemi existujícími v ČR.**
- 5. Ve kterých ustanoveních kterého prvního předpisu je po hmotně-právní stránce výše popsáný případ upraven?**

Poznámky:

Doporučená literatura:

ČECHURA, V. *Myslivecká stráž*. Praha : Orac, 2000.

DAMOHORSKÝ, M., et al. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2010.

POUPĚ, J. *Rybářská stráž*. Praha : Orac, 2000.

MALÁ, H. *Stráž přírody*. Praha : Orac, 2000.

STANĚK, J., ŘEHÁK, L. *Nové postavení a úkoly stráží*. Praha : Venator, 2000.

SVOBODA, P. Právní postavení veřejných stráží. In DAMOHORSKÝ, M. (ed.) *Právo životního prostředí – Vlastnické právo, trestní právo a ochrana životního prostředí*. Sborník z konference. Praha : PF UK, 2000.

Judikatura:

Rozsudek Městského soudu v Praze čj. 11Ca310/2003-47: Povinnosti stráže přírody.

Rozsudek Městského soudu v Praze čj. 7Ca 224/2003-27: Oznámení zahájení kontroly kontrolované právnické osobě.

Rozsudek Městského soudu v Praze čj. 2 Ca 1/2006-37: Místní šetření inspektorů ČIŽP.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 5 As 38/2004-75: Vstup pracovníka správního orgánu na cizí pozemek.

Rozsudek Městského soudu v Praze čj. 10Ca173/2005-54: Rozhodování ČIŽP.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 6A 99/2002-52: Znemožnění kontroly ČIŽP.

Právo na informace o životním prostředí

Kontrolní otázky:

1. Ve kterých českých právních předpisech je upraveno právo na informace o životním prostředí a jakým způsobem?
2. Jak je upraveno právo na informace o životním prostředí v hlavních mezinárodních úmluvách a předpisech unijního práva?
3. Jaký význam má poskytnutá včasná a úplná informace o životním prostředí?
4. Jak mohu získat informace o životním prostředí?
5. Vyjmenuj formy zveřejňování informací.
6. Které informace o životním prostředí jsou předmětem zpřístupňování veřejnosti?
7. Které informace, popř. z jakých důvodů lze legálně odepřít ke zpřístupnění nebo jejich zpřístupnění omezit?
8. Charakterizuj povinné subjekty, tj. subjekty povinné podle platného práva poskytnout informace o životním prostředí.
9. Jaké jsou podstatné náležitosti žádosti o poskytnutí informace?
10. Jaké jsou možnosti povinného subjektu z hlediska vyřízení žádosti o zpřístupnění informace o životním prostředí?
11. Lze odepření informací přezkoumat soudně?
12. Co je integrovaný registr znečišťování a k jakému účelu slouží?

Právní předpisy:

- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí
- zákon č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování životního prostředí a integrovaném plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí a o změně některých zákonů
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) 166/2006 ze dne 18. ledna 2006, kterým se zřizuje evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek

– nařízení vlády č. 145/2008 Sb., kterým se stanoví seznam znečišťujících látek a prahových hodnot a údaje požadované pro ohlašování do integrovaného registru znečišťování životního prostředí

Příklad č. 1

Firma M a B, s. r. o., dne 1. 10. 2010 požádala písemně doporučeným dopisem Správu chráněné krajinné oblasti V. hory o zpřístupnění informací týkajících se výsledků přírodovědeckých průzkumů, provedených Správou CHKO na pozemcích v katastrálním území Lhota, obec Lukavice.

Správa CHKO dne 14. 10. 2010 vyzvala žadatele, aby ve lhůtě 15 dnů od doručení výzvy obsah žádosti z důvodu její obecné formulace doplnil. Žadatel dne 21. 10. 2010 svoji žádost specifikoval, přičemž doplnil parcelní čísla pozemků, kultury pozemků a upřesnil časové období, za které měl být průzkum proveden. Zároveň navrhl formu a způsob zpřístupnění informace, a sice písemně v elektronické podobě na CD-ROM ve formátu PDF.

Orgán ochrany životního prostředí povinný poskytnout informace žadateli písemně sdělil, že požadované informace sice má k dispozici, ale jejich zpracování bude trvat zřejmě déle než zákonem požadovaných 30 dnů, s tím, že lhůta nepřesáhne 60 dnů. V dané lhůtě pak skutečně vyzval žadatele, aby si CD-ROM s požadovanými informacemi převzal. Přitom mu vyměřil částku 30 Kč jako náklad za datový nosič a upozornil jej, že z podkladů přírodovědeckého průzkumu území vynechal údaje o výskytu hnízd kriticky ohrožených druhů živočichů.

Otázky k příkladu

- 1. Jakou formou mohla být podána žádost o poskytnutí informace?**
- 2. Byla Správa oprávněna prodloužit lhůtu pro vyřízení žádosti?**
- 3. Postupovala Správa v souladu se zákonem, když vynechala zmíněné údaje?**
- 4. Jakou formou lze odepřít poskytnutí informace o životním prostředí?**
- 5. Jak by měla Správa postupovat v případě, že požadovanou informací nemá k dispozici?**
- 6. Mohla Správa požadovat zmíněnou finanční úhradu?**

Poznámky:

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Příklad č. 2

Občanské sdružení E., zabývající se ochranou životního prostředí, požádalo Státní úřad pro jadernou bezpečnost, aby mu v souladu s § 3 odst. 1 zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, poskytlo informace o hodnotách radioaktivního znečištění půdy a vodních zdrojů v okruhu 20 kilometrů od jaderné elektrárny. Přes několikéré urgen- ce s upozorněním na možné negativní dopady na životy a zdraví obyvatel, domácích zvířat, užitkových rostlin a ovocných stromů v okolí elektrárny Státní úřad pro jadernou bezpečnost na žádost několik měsíců nereago- val. Po půl roce občanské sdružení celou záležitost zveřejnilo v médiích a podalo na Státní úřad pro jadernou bezpečnost trestní oznámení.

Otázky k příkladu

1. Co by žadatel mohl udělat v případě, že by Státní úřad pro jadernou bezpečnost na žádost vůbec nereagoval?
2. Mohl Státní úřad pro jadernou bezpečnost na žádost nereagovat?

Poznámky:

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Příklad č. 3

Občanské sdružení E., zabývající se ochranou životního prostředí, požádalo Magistrát hlavního města Prahy, aby mu v souladu s § 3 odst. 1 zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, poskytlo údaje o hmotnosti zpoplatněného znečištění v jednotlivých ukazatelích znečištění a základní údaje o zdrojích tohoto znečišťování. Dále občanské sdružení požádalo o poskytnutí údajů o provozovatelích zdrojů znečišťování a údaje o vyměřených a zaplacených poplatcích za vypouštění odpadních vod do vod povrchových.

Magistrát hlavního města Prahy, odbor městské zeleně zpřístupnil ve lhůtě 30 dnů ode dne podání žádosti pouze údaje o hmotnosti zpoplatněného znečištění v jednotlivých ukazatelích znečištění a základní údaje o zdrojích tohoto znečišťování. Občanské sdružení E. se proti tomuto rozhodnutí odvolalo.

Otázky k příkladu

1. Proč Magistrát neposkytl údaje o provozovatelích a o vyměřených a zaplacených poplatcích?
2. Které informace jsou předmětem zákona o informacích o životním prostředí?
3. Zformulujte text odvolání občanského sdružení E.

Poznámky:

Výběr z české judikatury:

- (SJS) 9 Ca 270/2004-39: Právo na informace o životním prostředí.
- (SJS) 5 As 47/2004-36: Poskytování informací o životním prostředí: povinné subjekty.
- (SJS) 22 Ca 442/2003-30: Myslivost: informace o využívání přírodního bohatství. Právo na informace o životním prostředí.
- (SJS) 5 As 46/2003-4: Právo na informace o životním prostředí: FNM ČR jako povinná osoba.
- (SJS) 28 Ca 370/99: Soudní ochrana ve věcech zpřístupňování informací o životním prostředí.

Doporučená literatura:

- KORBEL, F., et al. *Právo na informace. Komentář*. Linde Praha, a. s., 2005.
- KOŠIČIAROVÁ, S., et al. *Právo životného prostredia*. 2. zmen. a rozš. vyd. – Všeobecná časť – 1. časť; Bratislava; Plzeň : Poradca podnikateľa; vydavateľstvá a nakladateľstvá Aleš Čeněk, 2009.
- KUŽVART, P., PAZDERKA, S. *Právo na informace o životním prostředí*. Brno : EPS, 2000.
- PEKÁREK, M., JANČÁŘOVÁ, I. *Právo životního prostředí*. I. díl. Brno : PF MU, 2002.

Účast veřejnosti na ochraně životního prostředí

Kontrolní otázky:

1. Vyjmenuj hlavní formy a podoby účasti veřejnosti na ochraně životního prostředí.
2. Jak lze využít ve prospěch ochrany životního prostředí politická práva plynoucí z Ústavy a Listiny základních práv a svobod?
3. Co je to „účast veřejnosti institucionalizované povahy“ na ochraně životního prostředí?
4. Které právní předpisy a jak upravují možnost účasti občanských sdružení ve správních či jiných řízeních ve věcech ochrany životního prostředí? Vztahují se tato ustanovení i na jednotlivé fyzické osoby?
5. Která občanská sdružení mohou být účastníky těchto řízení a za jakých podmínek?
6. Za jakých podmínek se může účastnit správního nebo jiného řízení v záležitostech životního prostředí fyzická osoba?
7. Jaké je postavení obce z hlediska účasti veřejnosti na ochraně životního prostředí?
8. Která mezinárodní úmluva se zabývá účastí veřejnosti při ochraně životního prostředí, co všechno tato úmluva upravuje?
9. Jak definuje pojem „dotčená veřejnost“ mezinárodní právo životního prostředí, definuje tento pojem český právní předpis, pokud ano, který a jak?
10. Jak je zajištěna v ČR soudní ochrana práva na účast veřejnosti při rozhodování ve věcech ochrany životního prostředí?
11. Jaké jsou základní funkce a formy působení tzv. nevládních ekologických organizací při ochraně životního prostředí?
12. Napište návrh stížnosti k Evropské komisi. Napište návrh žaloby podle § 65 soudního řádu správního.

Právní předpisy:

- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

- zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů
- zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím
- zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním
- zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv
- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí)
- zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)
- zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezení znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci)

Příklad č. 1

Obecní úřad obce B. vydal na základě provedeného správního řízení rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., kterým povolil žadateli – firmě M a B, s. r. o., kácení 8 kusů vzrostlých stromů na pozemku parc. č. 3/333, kat. území Lhota, obec T., a to za podmínek ve výroku rozhodnutí. Proti tomuto rozhodnutí podal jeden z účastníků řízení, občanské sdružení Errol věnující se podle svých stanov ochraně životního prostředí, zejména ochraně přírody, opravný prostředek, ve kterém navrhl zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení k novému projednání. Argumentoval přitom estetickou hodnotou předmětných stromů a jejich ekologickou funkcí pro danou lokalitu.

Krajský úřad v K. vydal rozhodnutí, kterým vyloučil občanské sdružení Errol z okruhu účastníků řízení z důvodu absence hmotněprávního vztahu tohoto občanského sdružení k předmětu řízení a dále z toho důvodu, že prvoinstanční řízení nebylo zahájeno na podnět tohoto sdružení.

Otázky k příkladu

- 1. Mohlo být občanské sdružení E. účastníkem tohoto správního řízení týkajícího se životního prostředí, pokud ano, za jakých podmínek?**
- 2. Rozhodl Krajský úřad v K. správně?**
- 3. Jaký postup může po rozhodnutí Krajského úřadu v K. uplatnit občanské sdružení E.?**

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Občanské sdružení B. se zúčastnilo procesu posuzování vlivů na životní prostředí záměru na rozšíření lyžařského areálu (výstavby 1 sjezdovky a 2 vleků) v CHKO Beskydy. Jeho připomínky byly zahrnuty do závěrečného stanoviska krajského úřadu. V navazujícím územním řízení příslušný stavební úřad odmítl s občanským sdružením jednat jako s účastníkem řízení a rozhodl, že zájmy životního prostředí v tomto řízení již nejsou dotčeny, neboť ochrana životního prostředí byla předmětem předcházejícího procesu posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) a dále řízení o udělení výjimky z ochranných podmínek CHKO Beskydy podle § 43 zákona č. 114/1992 Sb. Vzhledem k tomu, že stanovisko EIA bylo kladné a výjimka z ochranných podmínek CHKO byla udělena, nemohou již být zájmy životního prostředí v územním řízení dotčeny. Občanské sdružení se proti tomuto rozhodnutí odvolalo.

1. **Za jakých podmínek se může občanské sdružení, které se zúčastnilo procesu EIA, účastnit územního řízení?**
2. **Jaký je vztah rozhodnutí o tom, že zájmy životního prostředí nemohou být územním řízením dotčeny, a probíhajícího územního řízení?**

rů (poklesu hladiny podzemní vody, a tím poklesu vody ve studních na svých pozemcích). Připomínku k projednávání změně územního plánu podalo též občanské sdružení Šumavan, které se podle stanov zabývá zejména udržováním pošumavských tradic a obnovou místních památek. Jeho připomínka také směřovala proti závěru KÚ Jihočeského kraje, podle kterého nebude změna územního plánu podléhat posuzování vlivu na životní prostředí (proběhlo posouzení ve smyslu stavebního zákona a § 10i zákona č. 100/2000 Sb.), a dále vytýkala navrhované změně, že povede k likvidaci božích muk. Úřad územního plánování obě podané námitky vypořádal z pohledu pana F. P. a pana B. K. zcela nevyhovujícím způsobem a zejména je obě řešil jako připomínky. Argumentoval přitom skutečností, že žádná z nemovitostí, jíž jsou podatelé vlastníky, se nenachází v území řešeném změnou územního plánu. Taktéž neakceptoval připomínku občanského sdružení Šumavan. Pánové F. P. a B. K. a občanské sdružení Šumavan podali společný návrh na zrušení schválené změny územního plánu – opatření obecné povahy ve smyslu § 101a soudního řádu správního k Nejvyššímu správnímu soudu.

Otázky k příkladu

1. Rozhodl úřad územního plánování (pořizovatel) správně, když obě podané námitky vyhodnotil jako připomínky? Jaký vliv by měla na celý případ skutečnost, pokud by námitky byly posouzeny jako námitky, nicméně by jim nebylo vyhověno?
2. Mohlo občanské sdružení Šumavan podat uvedenou připomínku?
3. Jsou jednotliví navrhovatelé aktivně legitimováni k podání návrhu na zrušení opatření obecné povahy podle § 101a s. ř. s.?
4. Lze občanské sdružení Šumavan posoudit jako dotčenou veřejnost ve smyslu Aarhuské úmluvy?
5. Jak by měl podle vašeho názoru rozhodnout Nejvyšší správní soud?

Poznámky:

Příklad č. 4

V katastrálním území B. poblíž velké sídelní aglomerace L. na lesních pozemcích a přilehlé louce hodlá obchodní společnost D., a. s., vybudovat sportovní rekreační areál (tenisové kurty, malé golfové hřiště apod. s příslušenstvím). Dotčené lesní pozemky jsou hojně využívány k rekreaci a obyvatelé se obávají, nejen že přijdou o možnost využívat ho k rekreaci, ale také o zvýšení dopravní zátěže celé lokality a hluchosti a prašnosti v době výstavby areálu. Po změně územního plánu byl záměr podroben procesu posuzování vlivu na životní prostředí. Nicméně zjišťovací řízení procesu EIA bylo ukončeno se závěrem, že posuzovaný záměr nebude mít významný vliv na životní prostředí, a proto bylo posuzování vlivů na životní prostředí ukončeno. Od samého počátku se proti záměru postavili obyvatelé přilehlých obcí. Když skončila neúspěchem jejich snaha zabránit změně územního plánu, založili občanské sdružení a do procesu posuzování vlivů na životní prostředí se zapojili nejen jako jednotlivci, ale i prostřednictvím nově založeného občanského sdružení v přesvědčení, že takto budou moci účinněji hájit své právo na příznivé životní prostředí. Občanské sdružení a dále pánové M. P., V. P. a paní K. R. podali proti závěru krajského úřadu, kterým byl ukončen proces EIA, správní žalobu k Vrchnímu soudu.

Dále se všichni přihlásili stavebnímu úřadu jako účastníci navazujícího územního řízení. Stavební úřad však připustil jako účastníka řízení pouze občanské sdružení. Paní K. R. a pánové M. P. a V. P. nesplňují podmínky pro účastenství, neboť nemovitosti, které vlastní, s dotčenými pozemky nesousedí. Územní řízení bylo nakonec ukončeno pravomocným územním rozhodnutím povolujícím daný projekt. Občanské sdružení podalo proti tomuto rozhodnutí žalobu k Vrchnímu soudu na základě ustanovení § 65 s. ř. s., argumentovalo především dotčením práva na příznivé životní prostředí fyzických osob sdružených v občanském sdružení a dále poukazovalo na nezákonnost územního rozhodnutí s ohledem na nesprávný závěr zjišťovacího řízení procesu EIA.

Otázky k příkladu

1. Mohou se podle českého právního řádu účinněji podílet na rozhodování v záležitostech životního prostředí jednotlivci (fyzické osoby) nebo intitucionalizovaná veřejnost?
2. Jak asi rozhodl soud v případě žaloby proti závěru zjišťovacího řízení krajského úřadu v procesu EIA? Posuďte jak z hlediska žalovaného předmětu, tak z hlediska aktivní žalobní legitimace.
3. Za jakých podmínek mohli být pánové M. P. a V. P. a paní K. R. účastníky územního řízení? Byl závěr stavebního úřadu správný?
4. Mohlo být občanské sdružení účastníkem územního řízení?
5. Mohlo občanské sdružení podat žalobu proti územnímu rozhodnutí? Posuďte jeho žalobní legitimaci.
6. Jak asi rozhodl soud ve věci žaloby na zrušení územního rozhodnutí? Jaký vliv má na toto řízení vliv výsledek řízení ve věci závěru zjišťovacího řízení procesu EIA?

Poznámky: